

Бібліотечна Тернопільщина в цифрах і фактах за роки незалежності України

Василь Вітенко- директор Тернопільської ОУНБ

Публічні бібліотеки Тернопільщини зберігають важливу роль у забезпеченні письменого інформаційного суспільства. Підтримка читання та обізнаності у друкованій літературі залишаються їх основними завданнями. Публічні бібліотеки –це складова загального блага. Вони є точками доступу до інформації, відкритими для всіх, хто потребує її для повсякденного життя. Вони – брама до знань і різноманітності, сприяють навчанню та каталізують зміни

Статистичний аналіз діяльності публічних бібліотек області за 1991-2001 роки дозволив визначити деякі тенденції їх розвитку в умовах децентралізації державного управління, отримання регіональної самостійності території, що сформувало практично нову сферу бібліотечних інтересів та дій.

Це поступове усвідомлення свого місця у новій системі соціокультурних і економічних відношень; зміна пріоритетів діяльності і, перш за все, орієнтація на користувача та управлінські структури; спроби прогнозування розвитку бібліотечної справи у вигляді концепцій, цільових програм, проектів, спроби привертання уваги громадськості до проблем бібліотек.

У 90-ті роки виявилися пріоритети діяльності бібліотек області:

- формування повноцінних фондів в умовах розбалансованості книжкового ринку;
- забезпечення збереження і, одночасно, доступності фондів;
- задоволення потреб користувачів в документальній, бібліографічній і фактографічній інформації, використовуючи Інтернет –технології;
- запровадження автоматизації та комп'ютеризації бібліотечних процесів;
- створення позитивного образу бібліотеки як соціального інституту і повноправного партнера;
- освоєння системи додаткових сервісних послуг та їх реалізація;

- розширення позабюджетних джерел фінансування бібліотек за рахунок фандрейзингової діяльності, добродійної допомоги, платних послуг;
- спрямування зусиль на активну співпрацю з органами місцевої влади, самоуправління та представниками мас-медіа, розвиток зв'язків з громадськістю;
- оновлення форм і методів науково-методичного забезпечення бібліотечної галузі області;
- запровадження в практику роботи комплексу регламентуючих документів.

Найбільш повну інформацію про діяльність бібліотек області можна отримати за допомогою аналізу цифрових показників.

Мережа публічних бібліотек Міністерства культури і мистецтв Тернопільської області станом на 1.01.2002 року нараховує 924 бібліотеки, з них 838 розташовані у сільській місцевості, об'єднаних у 18 централізованих бібліотечних систем.

Хоча відмічається тенденція до зниження кількості бібліотек, необхідно відзначити, що воно порівняно незначне. Кількість бібліотек системи Міністерства культури і мистецтв України за останніх 10 років зменшилась лише на 3,2% або на 30 бібліотек. Це зменшення в основному відбувається за рахунок бібліотек, розташованих в сільській місцевості. Якщо в 1991 році їх нараховувалось 866, то в 2001 році залишилось 838, що на 3,3% менше. Більшість ЦБС залишаються на одному і тому ж рівні. Найбільше зменшення кількості бібліотек відбулось у Бережанській ЦБС, де 27 бібліотек перейшло до новоутвореної Підгаєцької ЦБС та Гусятинської ЦБС, де в 1997 році 14 бібліотек-філіалів ліквідовано. Закриття бібліотек-філіалів частково компенсувалось приєднанням до ЦБС колишніх профспілкових бібліотек, система яких зазнала краху.

Тернопільщина одна із найбільш густонаселених та читаючих областей, мабуть тому ми в основному зберегли свої бібліотеки і за їх загальною кількістю посідаємо сьоме місце в Україні та п'яте місце за кількістю бібліотек в сільській місцевості.

Що стосується бібліотек Міністерства культури і мистецтв України, то тут Тернопільщина займає четверте місце, поступаючись Львівській (1364), Вінницькій (1068) та Житомирській (1025) областям. За кількістю публічних бібліотек в сільській місцевості – ми у першій трійці, а попереду знову Львівська (1174) та Вінницька (944) області.

Сукупний фонд бібліотек області складає 7,91 млн. прим., проти 11 млн. в 1991 році, що на 3,09 млн. або 28,09 відсотка менше. Слід зауважити, що на початку 90-х років книжкові фонди бібліотек області, особливо в сільській місцевості були заполітизовані. За дорученням обласного управління культури проведено “чистку” бібліотечних фондів, цей процес затягнувся і тривав з 1991 по 1995 роки. Найбільший спад відмічається у 1995 році, коли загальна кількість фондів публічних бібліотек зменшилась на 1 млн. 906 тисяч., саме тоді у більшості ЦБС проведено переоблік та переінвентаризацію книжкових фондів. Поряд із застарілими було вилучено багато зношеної літератури. З 1995 року відмічається відносна стабільність у кількісному складі фондів бібліотек.

Фонди центральних бібліотек зменшувались до 1996 року, а починаючи з 1997 року відмічається тенденція росту. За п'ять останніх років вони збільшилися на 15 тисяч примірників.

Процес зменшення книжкових фондів сільських бібліотек тривав до 1999 року. За два останні роки вони збільшилися на 27 тис. примірників.

Зменшення чисельного складу сукупного бібліотечного фонду публічних бібліотек області не могло не відобразитись на показнику книгозабезпеченості, він знизився на одну десяту і становить 12,1 книг на одного користувача. Даний рівень є досить низький і потребує значних капіталовкладень з боку власників бібліотек – органів місцевого самоврядування. Середньостатистичний показник в публічних бібліотеках України становить 17 книг на одного користувача.

Аналізуючи чисельний склад документів публічних бібліотек не можна не сказати про формування фондів обласних бібліотек. Тут відмічається невеличкі зменшення кількості примірників в ОУНБ та обласній бібліотеці для дітей у 1992-1994 роках, а загалом фонди обласних бібліотек зросли в ОУНБ на 13.8

тис. примірників, в обласній бібліотеці для молоді – 7,8 тис. примірників, в обласній бібліотеці для дітей – 1,5 тис. примірників.

Соціально-економічні проблеми молоді держави, розбалансування книговидавничої справи, розлагодження системи книгопостачання, різке подорожчання книжкової продукції, розмежування бюджетів у відповідності до Закону України “Про місцеве самоврядування” та запровадження бюджетного кодексу не могло не вплинути на процес формування документно-інформаційних ресурсів бібліотек області. В 2001 році до публічних бібліотек області надійшло 84.09 тис. примірників документів. Багато це чи мало судить самі. До публічних бібліотек Полтавської області надійшло 285 тис., Дніпропетровської 235 тис. примірників. Херсонські бібліотеки отримали 57 тис., а Закарпатські 40 тис. примірників. В цілому за рівнем надходжень наша область на вісімнадцятому місці.

Зменшилась на 8% частина загальної кількості фонду, що потрапляли у ЦБС і становить 85% від загальних надходжень, а в чисельному виразі надходження до ЦБС зменшились у сім з половиною разів і становлять 84.09 тис. примірників.

Сукупне вибуття документів з бібліотек суттєво зменшилось. Якщо в 1991р. даний показник становив 1 млн. 148 тис. прим і перевищував надходження, то в 2001 році – 44,2 тис. прим. Списується як правило зношена та застаріла література. Проте насторожують факти обкрадання бібліотек-філій у Чортківському районі в 2001 році. За документами порушених кримінальних справ було списано 491 прим. документів.

В середньому на ЦБС в 1991 році припадало 35 тис. прим. нових надходжень, тоді як в 2001 році – 4,6 тис. прим. Переважали в останні роки надходження книг “Української бібліотечної серії” та подаровані авторами.

В цілому, відсоток видань, які надійшли у фонди ЦБС за 2001 рік в межах 1%, а в Чортківській – 2,2%, Борщівській – 1,7%, Заліщицькій – 1,7%. За кількістю назв ця частина значно менша.

Вже стало стереотипним явищем виділення цільових коштів з боку місцевої влади для придбання періодичних видань. Однак в останні роки визначилася тенденція до зниження кількості примірників і часописів, що передплачуються. В багатьох сільських бібліотеках є лише 1-5 назв газет і журналів.

Сума коштів, виділених місцевими органами державної виконавчої влади на перше півріччя 2003 року становить 46205 грн., а це в середньому 2,5 тис. грн. на одну ЦБС та 40 назв періодичних видань. Середній перелік видань, передплачених для однієї центральної районної бібліотеки складає 20 назв газет та 25 назв журналів. Сільські бібліотеки в більшості випадків отримують лише районну та обласну газети.

Свіжим ковтоком повітря, або надією на порятунок, стала постанова Кабінету міністрів від 1 липня 2002 року №900 “Про затвердження Програми поповнення бібліотечних фондів на період до 2005 року”. Згідно цієї постанови розроблено обласну та районні програми. Сьогодні необхідно затвердити ці програми на сесіях обласної та районних рад та врахувати кошти на їх реалізацію при формуванні бюджету на 2003 рік.

Недоліком цих програм є те, що вони повністю опираються на місцевий бюджет, який не завжди спроможний задовільнити потреби публічних бібліотек.

Хоча в процентному відношенні частина фонду обласних бібліотек зростає і становить 15% від загальних надходжень, вона отримала зменшення з 3.5 раза в кількісному складі і становить 15.62 тис. примірників.

Відмічено диспропорції у формуванні фондів документів, коли вибуття перевищує надходження. Такі факти відмічались у ЦБС та ОБД. Аналізуючи ці процеси в 2001 році слід відмітити, що показники стабілізувались.

Відбулися істотні зміни у джерелах комплектування бібліотек, припинив свою діяльність обласний бібліотечний колектор, більше п'яти років не виділяється цільове централізоване фінансування з боку управління культури для комплектування книжкових фондів.

На прикладі ОУНБ можна прослідувати як змінилась загальна картина надходжень за джерелами. Місце бібліотечного колектора зайняли інші джерела такі як подарункові видання – 13%, книга-поштою – 13%, підписні видання – 10%, обмінний фонд – 9%.

В умовах ринкових відносин працівники бібліотеки ведуть пошук альтернативних джерел комплектування, адже основою добре функціонуючої орієнтованої на конкретних користувачів бібліотеки є спланована, цілеспрямована та поступально втілювана в життя політика формування фондів.

Бібліотекою налагоджено і постійно розширюються зв'язки з видавництвами, книготорговельними, громадськими організаціями, благодійними фондами. Так, більше 10 років ОУНБ співпрацює із українсько-американським добродійним фондом “Сейбр-Світло”, який передав бібліотеці більше 1,5 тис. видань.

Бібліотеку поповнили 250 томів загальною вартістю більше ніж чотири тисячі доларів всесвітньо відомої унікальної серії книжок “Бібліотека тисячоліття”, до якої входять найвизначніші твори світової літератури написані або перекладені англійською мовою. Більше двох тисяч книг бібліотека отримала завдяки участі у проекті Міжнародного фонду “Відродження” “Пушкінська бібліотека”.

Якщо проаналізувати джерела надходження в ЦБС, то кожна третя книга в 1998-1999рр. – це подарована.

Ріст бібліотечних фондів відбувається за рахунок книг цільового призначення від Міністерства культури та мистецтв України, зокрема, “Української бібліотечної серії”, а це 12879 прим. в 2001 році.

В останнє п'ятиріччя стали традиційними акції “Подаруй бібліотеці книгу”, які проводяться майже в кожній бібліотеці від сільської до обласної. Комплектуються бібліотеки і за рахунок діаспорних видань, творів місцевих авторів, обласного примірника творів друку, міжнародного та обласного

книгообміну. Обласні та центральні районні бібліотеки для придбання документального ресурсу залучають спецкошти.

В січні 2000 року обласною державною адміністрацією затверджена обласна Програма збереження бібліотечних та архівних фондів на 2000-2005 роки на реалізацію якої заплановано виділити 128, 5 тис. гривень, однак поки що це залишається мрією.

Після запровадження нормативів забезпечення бібліотеками та клубними закладами (Постанови Кабінету Міністрів України від 30.05.1997 року №510, та від 12.11.1998р. №1175) та через обмежене фінансування відбулося скорочення чисельності бібліотечних працівників, яка становила в 1991 році 1431, а в 2001 – 1266 працівників, з яких 89 відсотків мають вищу базову та вищу фахову освіту проти 94% у 1991 році. Слід зазначити, що в цей період разом із скороченням бібліотечних працівників велика частина фахівців продовжувала працювати неповний робочий день – 0,25; 0,5; 0,75 ставки та йти у вимушені відпустки за власний рахунок. У 1995 році бібліотекарі Терехівського району у таких відпустках були 5 місяців, Підволочиського – 4, Шумського – 2, Гусятинського – 1 місяць. 149 бібліотечних працівників були переведені на 0,5 ставки, а 112 – на 0,75 ставки. Ситуація зазнала позитивних змін в 1999-2000 роках.

З незначними змінами йде процес скорочення чисельності фахівців у мережі сільських бібліотек. За 10 років вона скоротилась лише на 43 чоловіки або на 4,7%. Лише 15 відсотків працівників сільських бібліотек-філіалів не мають спеціальної освіти.

У ЦБС, в яких бібліотеки-філіали фінансувалися сільськими радами, є факти відтоку бібліотекарів-спеціалістів і нерівноцінної їх заміни.

Причини, які гальмували кадрову політику в бібліотечній справі нашого регіону залишилися ті ж самі, що і в попередні роки: низький рівень соціального захисту, мізерна заробітна плата, незадовільні умови праці. Це підтверджують дані статистичного аналізу у 2001 році: на чверть посадового окладу працювали 292 спеціалісти; скорочений режим роботи бібліотек-філій

Буцацького, Підволочиського, Лановецького, Шумського районів. Бібліотекарі Заліщицького району з 1997 року на 0,5 ставки.

Майже повна відсутність фінансування з боку місцевої влади обумовила розвиток роботи книгозбірень до залучення додаткових коштів для поповнення свого фонду. Ці процеси здійснювались в основному за рахунок розширення репертуару платних послуг. За останні 5 років сюди активно підключились і сільські філії. Якщо в 1991 році про платні послуги ще не йшла мова, то в 1998 році після прийняття Постанови Кабінету Міністрів України від 5 червня 1997 року “Про затвердження Переліку платних послуг, які можуть надаватись закладами культури і мистецтва, заснованими на державній та комунальній формі власності” до бібліотек надійшло 32676 гривень. На ОУНБ припадає – 45,8%, на ОБМ – 18,3%, на ОБД – 9,2%, на ЦБС – 26,3% (Див. діаграму).

Щороку збільшувалась сума зароблених бібліотеками коштів.

В 2001 році бібліотеки отримали 78,5 тис. грн. (77% становлять доходи обласних бібліотек). Лідерами серед ЦБС є м.Тернопіль (4,5 тис. грн.), Козівська ЦБС (3,7 тис. грн.), Кременецька ЦБС (3,2 тис. грн.), Буцацька (1,3 тис. грн.). Недопрацьовують в цьому напрямку Гусятинська, Зборівська, Ланівецька, Підгаєцька, Тернопільська районна, Чортківська та Шумська ЦБС.

Слід зауважити, що загальний рівень надання додаткових платних послуг збільшився у 2,4 рази. Особливо приємно відзначити, що зростає сума платних послуг, наданих ЦБС з 8,5 тис. грн. в 1998 році до 18 тис. грн. в 2001 році.

Незважаючи на успішне просування платних послуг в практику роботи ЦБС треба сказати, що ці кошти не в змозі вирішити основні питання їх існування та розвитку.

Зменшення надходжень до бібліотек негативно вплинуло на видачу документів користувачам. За десять років видача документів по області знизилась на 1787 тисяч прим. Зниження йде за рахунок сільських бібліотек (1578 або 17,3%).

Показники видачі центральних бібліотек є стабільними, а в 2001 році зросли на 40,3%.

Середня читаність зменшилась із 20,1 книги на одного читача у 1991 році до 18,3 книги на одного читача у 2001 році. Збільшилась обертаність книжкового фонду з 1,2 рази у 1991 році до 1,5 рази у 2001 році. Збільшення цього показника викликане зменшення кількісного складу фонду документів бібліотек Тернопільщини.

Якщо проаналізувати використання фонду, то видача його в обласних книгозбірнях зростає: в ОУНБ на 3,8%, ОБМ – на 108,2%, ОБД на 9,7% . Цікавим в загальній картині видачі можна відзначити 1999 рік. Для ОУНБ це рік зниження (84,5 тис прим.) внаслідок переходу на п'ятиденний робочий тиждень та великий зріст, на 78,1 тис. примірників для ОБМ та на 50,8 тис. примірників документів для ОБД.

Одним із основних показників роботи публічних бібліотек є кількість обслужених користувачів. Хоча в цілому цей показник зменшився, він залишається досить об'ємним 646,7 тис. та засвідчує важливість і вплив на розвиток та освіту місцевих громад. Відносно невелике зменшення (43,6 тис чол.) відзначаються за 10 років в ЦБС області. В центральних бібліотеках цей показник зріс на 1,4 тис. чоловік, а в сільських зменшився на 34,6 тис. чоловік, що має об'єктивне пояснення: відсутність нових надходжень, скорочений робочий день.

Хоча загальна кількість користувачів в публічних бібліотеках зменшилась на 41 тис і становить 6406,8 тис чоловік, відмічається ріст цього показника в ОБМ з 6,5 до 13 тис (100%) та ОБД з 7,1 до 12 тис (69%). В ОУНБ зменшилась кількість користувачів у зв'язку із скороченням робочого тижня.

Відбулися значні зміни в якісному складі користувачів. Значно збільшилась кількість студентів, спеціалістів нового рівня із знанням іноземних мов, комп'ютерних технологій, маркетингу, а також представників бізнесових структур, правників, державних службовців.

Аналізуючи тенденції розвитку бібліотечної справи в області, можна відзначити, що 2001 рік характеризується помітним зростанням показників

використання бібліотечного фонду, частоти звернень користувачів до послуг бібліотек, збільшення кількості їх відвідувань та видачі літератури.

Кінець ХХ століття увійде у всесвітню історію як період становлення інформаційного суспільства, в якому інформація відіграє роль одного з основних ресурсів. Ключова роль інформації докорінно змінює і роль таких соціальних інститутів суспільства як бібліотека. Публічні бібліотеки – надзвичайно важливі та зручні для вирішення проблеми електронної прірви, тому що вони покращують послуги, сприяють освіті, допомагають впоратись з демографічними змінами.

Впровадження в практику роботи бібліотек Тернопільщини прогресивних комп'ютерних технологій відкрило нові можливості на шляху задоволення попиту користувачів на інформацію. Ні для кого вже не секрет, що Інтернет дає можливість отримати інформацію любого напрямку. Бібліотеки можуть і повинні стати серцем громади. Безробітні дізнаються про нові робочі місця; молоді потрібні стимулюючі місця для зустрічей; дітям необхідні програми поглиблення знань, отриманих у школі; літнім людям важливо десь читати газети, яких вони не можуть купувати, потрібно лише мати доступ в Мережу та знати де знайти інформацію.

Сьогодні більшість бібліотек України розглядають Інтернет як додатковий ресурс, який повинен слугувати та бути доступним для користувачів.

Першу можливість доступу до мережі Інтернет серед публічних бібліотек Тернопільщини отримала ОУНБ в 1996 році, взявши участь у реалізації проекту міжнародного фонду “Відродження” по підключенню обласних універсальних наукових бібліотек до електронної пошти. Зрозумівши наскільки оперативно і повно можна задовільнити необхідний запит, бібліотека почала працювати над створенням Інтернет-місць для читачів.

На даний час в Тернопільській ОУНБ функціонує дві локальні мережі персональних комп'ютерів, з'єднані між собою.

Одна з них змонтована в 1993 році , включає сервер на базі комп'ютера PX/486 під управлінням операційної системи NOVELL та 4 робочі місця під управлінням операційної системи DOS (три робочі місця на базі AT/286, одне - AT/386).

Інша змонтована в 2001 році за підтримки Посольства США в Україні як Інтернет-центр і включає сервер на базі комп'ютера з процесором Intel Pentium III під управлінням операційної системи Windows 2000 server, 5 робочих станцій Інтернет-центру на базі комп'ютерів з процесором під управлінням операційної системи Windows 2000 Professional, та 4 робочих станції у функціональних підрозділах на базі комп'ютерів з процесорами Celeron та Pentium.

На робочих станціях мережі під управлінням ОС Novel функціонують АРМ “Комплектування”, “Обробка літератури та формування електронного каталогу”, “Бібліографія”, “Періодика”. Це дозволило скоординувати роботу взаємопов'язаних технологічних процесів, які проходить документ на шляху до читача. Документ потрапляє у відділ комплектування, якщо це періодичне видання, то воно реєструється в електронній картотеці періодичних видань, після чого надходить у інформаційно-бібліографічний відділ для подальшої аналітико-синтетичної переробки, після якої закінчення електронний запис потрапляє в електронну систематичну картотеку статей. Якщо це книга, то після того як їй присвоєно інвентарний номер та записано в електронну інвентарну книгу, вона поступає у відділ обробки літератури, де з'являється черговий бібліографічний опис в електронному каталозі. Автоматизація такого технологічного процесу як каталогізація дозволила звільнитись від рутинного процесу дублювання паперових каталожних карточок з списком документів, уникнути помилок в описі через недотримання стандартів.

Активна позиція бібліотеки у пошуку додаткових асигнувань спонукала брати участь у різного роду конкурсах та проектах благодійних організацій, фондів, посольств зарубіжних країн.

У 2002 році згідно програми отриманого гранту в ОУНБ створено бібліотечний сайт за адресою www.library.te.ua, що містить інформацію про історію бібліотеки, її структурні підрозділи та послуги, що надаються користувачам. На сайті можна здійснити пошук за електронним каталогом нових надходжень, що налічує більше 20 тисяч назв документів. Пошук можна здійснювати за автором, назвою документа, місцем видання, видавництвом та роком видання. Пошукова система передбачає пошук за темами видань у відповідності із розділами та підрозділами таблиць ББК.

Локальна мережа бібліотеки забезпечує функціонування робочих місць сектору автоматизації, видавничої роботи, секретар-друкарки та науково-методичного відділу. Бібліотека застосовує нові комп'ютерні технології і для видавничої діяльності, копіювання, оцифрування документів. За допомогою цих засобів маємо можливість самостійно, без допомоги друкарень випускати якісні методичні та бібліографічні матеріали для бібліотек регіону, паралельно розміщуючи їх і на бібліотечному Web - сайті у повнотекстовому варіанті.

Влітку 2002 р. було модернізовано дизайн сайту, для користувачів створено вебліографічні списки адрес для полегшення навігації пошуку в мережі Інтернет. Почав активно розроблятися новий розділ "Тернопілля".

Перемога у конкурсі Lear Plus дала можливість значно покращити якість супутникового Інтернет-зв'язку, придбати ліцензований антивірусний пакет програм, отримати онлайн-доступ до правової інформаційної системи "Ліга-Закон".

За час роботи Інтернет-центру його послугами скористалися 4766 користувачів, серед них: 308 науковців, 3327 студентів, 336 робітників, 74 працівників с/г виробництва, 414 службовців, 307 безробітних. Проведено 192 індивідуальні консультації з користувачами.

Про Інтернет-центри Тернопільської області слід сказати окремо. За кількістю Інтернет-центрів в публічних бібліотеках з безкоштовним доступом Тернопільщина - лідер. Сьогодні тут функціонує 6 нтернет-центрів, а незабаром буде відкрито ще чотири в Заліщицькій(3) та Бережанській(1) ЦБС.

Слід відзначити, що всі вони фінансово підтримані Посольством США в Україні, а сума додаткових асигнувань, що надійшли до бібліотек області від Посольства лише у 2001-2002 роках наближається до 100 тис. доларів.

У місті Тернополі також функціонують Інтернет-центри в обласній бібліотеці для молоді та обласній бібліотеці для дітей.

В обласній бібліотеці для молоді Інтернет-центр почав діяти з грудня 2001 року, на кошти гранту було створено 5 інтернет-місць для читачів, змонтовано мережу, проводяться навчання користувачів.

У березні 2002 року відбулося офіційне відкриття центру ІАТР в Тернопільській обласній бібліотеці для дітей. Завданням центру є навчання користувачів роботі з комп'ютером, роботі з мережею Інтернет, співпраця з клубом випускників американських програм. Тут періодично проводяться семінари, тренінги, навчання, чати, зустрічі.

Приємно відзначити, що переможцями конкурсу LEAP стали і районні ЦБС. З грудня 2001 року функціонують Інтернет-центри у центральній бібліотеці Гусятинської ЦБС, Копичинецькій та Хоростківській міських бібліотеках-філіалах, та бібліотеці-філіалі що працює в приміщенні держадміністрації та районної ради.

За період з грудня 2001 року до вересня 2002 року послугами Інтернет-центру лише центральної бібліотеки Гусятинської ЦБС скористалися близько 3 - х тисяч користувачів, переважно студентська та учнівська молодь.

У всіх Інтернет-центрах Гусятинщини ведеться інтенсивне навчання користувачів. Навчання відбувається у двох напрямках: засвоєння комп'ютерної грамоти, ази роботи з Інтернет технологіям.

Ведеться робота з укладання рекомендаційних списків сайтів для різних вікових груп, категорій населення та організацій на різноманітну тематику. В стадії розробки довідково-інформаційний сайт "Гусятинщина".

Підсумовуючи результати діяльності бібліотек Тернопільщини за останніх десять років, можна із впевненістю сказати, що не зважаючи на цілий комплекс негативних факторів, бібліотеки здійснюють вагомий внесок у

освітній та культурний розвиток місцевих громад, активно шукають шляхи використання Інтернет-ресурсів як додатку до друкованих видань, та забезпечення для користувачів вільного доступу до них. Це відповідає завданням розвитку поінформованого демократичного громадянського суспільства, а створення ефективного і комфортного сервісу у пошуку та отриманні інформації, використання комп'ютерів, локальних обчислювальних мереж і новітнього програмного забезпечення сьогодні є пріоритетним завданням для всіх публічних бібліотек. Немає сумніву, що у наступних десять років ці установи повинні перебудувати свою структуру і систему обслуговування